

ΑΞΙΟΣ ΠΟΤΑΜΟΣ

γενικά στοιχεία

Το χωριό μας, η Ειδομένη, είναι στενά συνδεδεμένο με τον Αξιό ποταμό, ο οποίος εισέρχεται στην Ελλάδα σε απόσταση 1.500 μέτρων από τον οικισμό και δημιουργεί μια εύφορη κοιλάδα που συμβάλλει στην οικονομική ζωή του τόπου μας.

Ο ποταμός Αξιός είναι από τους μεγαλύτερους Ποταμούς της Μακεδονίας, μήκους 380 χμ., από τα οποία τα 74 βρίσκονται στην Ελλάδα (η απόσταση από την οριογραμμή της Ειδομένης έως και την εκβολή του), πηγάζει από το όρος Σκάδρο (Σαρ) στην ΠΓΔΜ και εκβάλλει στο Θερμαϊκό Κόλπο, όπου σχηματίζει ένα δέλτα συνολικού εμβαδού 22.000 στρεμμάτων.

ιστορική αναδρομή - ονομασία

Στα ομηρικά έπη συναντάμε τις πρώτες αναφορές για τον Αξιό. Ο Όμηρος αποκαλεί τον ποταμό «Βαθυδίνη» και «Ευρυρέεθο» ενώ τον περιγράφει ως «κάλλιστον ύδωρ έχοντα».

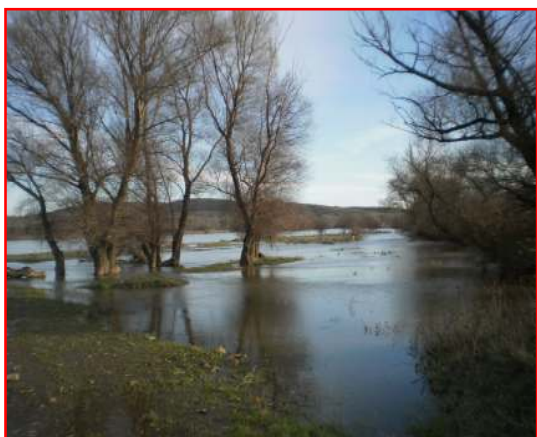
Το όνομα «Αξιός» προέρχεται κατά πάσα πιθανότητα από τη Μακεδονική λέξη «άξος» που σημαίνει ύλη ή από την ομόηχη κρητική που όμως δηλώνει τον απόκρημνο βράχο ή την απόκρημνη όχθη.

Κατά καιρούς, ο Αξιός απαντάται και ως Άξιος, Νόξιος ή Αξειός ενώ οι κάτοικοι της περιοχής ξέρουν τον Αξιό και ως Βαρδάρη. Η ονομασία αυτή προέρχεται από την περσική γλώσσα, όπου Vardar είναι το ποτάμι. Σύμφωνα, μάλιστα, με τον Ηρόδοτο, ο **Αξιός** ή **Βαρδάρης** ήταν το σημείο όπου στρατοπέδευαν πάνω από ένα εκατομμύριο πέρσες στρατιώτες κατά τη δεύτερη εκστρατεία κατά των Ελλήνων, το 480 π.Χ. με αρχηγό τον Ξέρξη.

σημερινή κατάσταση - βλάστηση

Σήμερα, ο Αξιός έχει αναγνωριστεί ως υγρότοπος διεθνούς σημασίας και έχει ενταχθεί κάτω από το πλαίσιο προστασίας που ορίζει η συνθήκη Ramsar.

Οι όχθες του ποταμού περιβάλλονται από δάση με λεύκες, οξιές και πλατάνια, με το σκλήθρο και την έντονη παρουσία από καλαμώνες. Η δενδρώδης βλάστηση κατά μήκος της κοίτης του ποταμού επιτελεί πολλές σημαντικές λειτουργίες, όπως ότι συγκρατεί το έδαφος και προστατεύει τις όχθες από τη διάβρωση.

Η βλάστηση που βρίσκεται μέσα στο νερό, λειτουργεί ως φυσικό φίλτρο καθαρισμού του νερού.

Οι θαμνώνες, καλαμώνες, λειμώνες και τα ψηλά δένδρα αποτελούν βιότοπο για ένα σημαντικό αριθμό ζωικών ειδών που βρίσκουν κατάλληλες συνθήκες για διατροφή και αναπαραγωγή. Επιπλέον, στην παραποτάμια βλάστηση βόσκει ένας μεγάλος αριθμός κτηνοτροφικών ζώων.

αλιεία – απασχόληση

Στο παρελθόν οι κάτοικοι της Ειδομένης καθώς και άλλων παραποτάμιων οικισμών ασχολούνταν έντονα με την ερασιτεχνική αλιεία, ενώ σήμερα η αλιεία ασκείται σε πολύ μικρή έκταση και τείνει να εξαφανισθεί.

Στον Αξιό ζουν και έχουν καταγραφεί 36 είδη ψαριών από τα οποία τα 33 είναι αυτόχθονα και 3 εισαχθέντα. Τα είδη αυτά είναι το Γριβάδι ή κυπρίνος, Μυλονάκι (*Silurus glanis*), Μπριάνα ή μουρέγκα, Παλαμίδα, Γλινάρι, Μυλωνάς ή αγριοπέστροφα, το Περκί (*Perca fluviatilis*), ο Μουστακάς (*Gobio uranoscopus elimeus*), η Βελονίτσα (*Cobitis vardarensis*), Γουλιανοί ή γατόψαρα, Πεταλούδα ή ιταλός, Τσιρόνι ή πλατίτσα, Χέλια, Κεφαλόπουλα ή κεφάλια.

Στον Αξιό όμως ζει και ένα ενδημικό είδος, το Μαυροτσιρόνι (*Rutilus macedonicus*). Τέλος υπάρχουν και κάποια άλλα, όπως το Αγγαθερό και ο Μουστακάς που απειλούνται με εξαφάνιση.

η γέφυρα

Στην ενίσχυση της επικοινωνίας της Ειδομένης με τις υπόλοιπες περιοχές συνετέλεσε η υλοποίηση ενός έργου πνοής για ολόκληρη την περιοχή, η κατασκευή της γεφύρας του Αξιού ποταμού που παρέχει πλέον την εύκολη πρόσβαση από και

προς την νέα εθνική οδό Αθηνών-Θεσσαλονίκης-Ευζώνων. Παλαιότερα η μετάβαση γινόταν από μια δύσκολη αλλά και όμορφη διαδρομή μέσω Φανού από Αξιούπολη.

Στη δεκαετία του 1950 οι κάτοικοι των οικισμών γύρω από τον Αξιό δημιούργησαν ένα αυτοσχέδιο πέρασμα του ποταμού στο νότιο μέρος της κοιλάδας, σε σημείο όπου τα νερά είναι αβαθή. Με τη χρήση ενός συρματοσχοινίου και μιας βάρκας (τοποθεσία βάρκα) μπορούσαν εύκολα να μεταβαίνουν στην αντίπερα όχθη, επικοινωνώντας με τον «έξω κόσμο» και τη Θεσσαλονίκη.

Στο νοτιότερο μέρος της κοιλάδας βρίσκεται σε εξέλιξη ένα μεγάλο έργο υποδομής που θα εξυπηρετήσει το σιδηροδρομικό δίκτυο, αλλάζοντας εντελώς την παλαιά-παραδοσιακή διαδρομή κατά μήκος της δυτικής όχθης του ποταμού.

ανθρώπινες δραστηριότητες

Οι κυριότερες καλλιέργειες που συναντάμε στην κοιλάδα του Αξιού ποταμού (ειδικότερα στην κοιλάδα της Ειδομένης) είναι το καλαμπόκι και το σιτάρι, ο ηλιόσπορος, το βαμβάκι αλλά και τα κηπευτικά. Η κτηνοτροφία παλαιότερα ασκούνταν σε μεγαλύτερη έκταση. Με την μετατροπή όμως μεγάλων εκτάσεων προς όφελος των καλλιεργειών και απόδοση εκτάσεων σε γεωργούς, περιορίστηκε σε μία στενή λωρίδα της κοίτης του ποταμού.

Στη βλάστηση του ποταμού έβοσκαν κυρίως αγελάδες και πρόβατα. Οι σύγχρονες συνθήκες διαβίωσης συντέλεσαν ώστε να μειωθεί στο ελάχιστο η κτηνοτροφία.

Η αμμοληψία δεν ανθεί στην περιοχή μας και το παραποτάμιο τοπίο παραμένει παρθένο και αμετάβλητο, κάτι που ευνοεί το κυνήγι, μία δραστηριότητα που συγκεντρώνει το ενδιαφέρον όχι μόνο των κατοίκων και των γειτονικών κοινοτήτων αλλά και πολλών άλλων προερχόμενων από τα αστικά κέντρα.

απειλές - προβλήματα

Παρά το καθεστώς προστασίας που ισχύει ο Αξιός υποβαθμίζεται εξαιτίας μίας σειράς σημαντικών απειλών.

Αρχικά η μόλυνση των υδάτων που είναι έντονη. Σύμφωνα με επιστημονικές μελέτες ο ποταμός ρυπαίνεται από χημικά απόβλητα εργοστασίων κυρίως στις περιοχές Gostivar και Tetovo (Π.Γ.Δ.Μ.) και δέχεται ανεξέλεγκτα τα αστικά λύματα της πόλης των Σκοπίων και άλλων περίπου 12 μικρότερων.

Υπάρχουν ακόμη και παραπόταμοι του Αξιού/Βαρδάρη που έρχονται από το Prilep και τη Bitola (Μοναστήρι) φέρνοντας ρύπανση

με διάφορες επικίνδυνες ουσίες, οξέα, ενώσεις χρωμίου κ.ά. από βυρσοδεψεία, αλλά και από σφαγεία, χοιροστάσια κ.λπ.

Στο Veles υπάρχουν δύο εργοστάσια μολύβδου και ψευδαργύρου και εργοστάσιο φωσφορικών λιπασμάτων με επανειλημμένες διαρροές υδροφθορικού οξέος, που φθάνουν μέχρι το Θερμαϊκό Κόλπο (δημοσίευμα από την ιστοσελίδα του wwf που αφορά την μόλυνση του Αξιού ποταμού).

Η αλόγιστη χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων που χρησιμοποιούνται στις γεωργικές καλλιέργειες, συμβάλει στην υποβάθμιση της ποιότητας των νερών επηρεάζοντας αρνητικά ο,τιδήποτε ζει μέσα σε αυτά.

Τα φράγματα, κυρίως στην περιοχή της Π.Γ.Δ.Μ. αλλά και η υπεράντληση για αρδευτικούς σκοπούς, προκαλούν μείωση των γλυκών νερών και πτώση του υπογείου υδροφόρου ορίζοντα. Οι αμμοληψίες, η επέκταση των καλλιεργειών προς το ποτάμι, η ανεξέλεγκτη βόσκηση και η παράνομη υλοτομία μειώνουν την παραποτάμια βλάστηση, ενώ το κυνήγι, ασκείται με έντονους ρυθμούς και η θηροπροστασία είναι ανεπαρκής με αποτέλεσμα η διαφύλαξη της θήρας να επαφίεται κυρίως στην ευσυνειδησία των κυνηγών.

επίλογος

Ο Αξιός ποταμός, και ιδιαίτερα το τμήμα που βρίσκεται πλησίον της Ειδομένης, είναι συνδεδεμένο και αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής ζωής του τόπου μας, συμμετέχοντας ενεργά στην οικονομική ζωή, αφού αρδεύει τις καλλιέργειες συμβάλλοντας έτσι στην πλούσια παραγωγή. Επίσης δημιουργώντας βοσκοτόπια βοηθάει στην δημιουργία

συνθηκών για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας.

Η παραποτάμια περιοχή προσφέρεται και για αναψυχή με την μορφή της θήρας (κυνηγιού).

Η διαδρομή πλησίον του ποταμού μπορεί να χρησιμοποιηθεί για περίπατο ή βόλτα με ποδήλατο.

Το κομμάτι της περιοχής της Ειδομένης εκτείνεται σε βάθος τεσσάρων χιλιομέτρων από την συνοριακή γραμμή και είναι αναξιοποίητο, δεν έχει υποστεί επεμβάσεις από τις αμμοληψίες και την έντονη χρήση της χλωρίδας από την κτηνοτροφία παραμένοντας έτσι αναλλοίωτο.

Όμως διακρίνεται έντονα η μόλυνση των υδάτων από τα λήμματα τα προερχόμενα από την Π.Γ.Δ.Μ.

Παραγωγή : idomeni web team